

ตัวแบบปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

MODEL OF PUSH FACTORS INFLUENCING LAOS MIGRATION LABOR
IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

ปราการ พิพัฒน์สูงเนิน¹

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Prakarn Piputsoongnern¹

¹ Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University

(Received: November 8, 2019; Revised: November 25, 2019; Accepted: December 7, 2019)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นการพัฒนาตัวแบบปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย มีลักษณะเป็นวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบทฤษฎีด้วยวิธีการทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างเป็นแรงงานข้ามชาติลาวที่เข้ามาทำงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จำนวน 200 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 7 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ผลจากการวิจัย พบว่า ตัวแบบปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว มี 4 องค์ประกอบ 10 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ อัตราการว่างงาน ค่าจ้าง และความยากจน องค์ประกอบด้านสังคม ประกอบด้วย ระบบสาธารณสุข และระบบการศึกษา องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย ความท้าทายในชีวิต และความทันสมัย องค์ประกอบด้านการเมือง ประกอบด้วย นโยบายกำลังแรงงาน และนโยบายส่งออกแรงงาน โดยตัวแบบมีความตรงเชิงโครงสร้างและมีความเที่ยงในการวัดอยู่ในเกณฑ์ดี

คำสำคัญ: ปัจจัยผลักดัน, แรงงานข้ามชาติลาว, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

ABSTRACT

The research article aimed to develop model of push factors influence on laos migration labor in the northeastern region of Thailand. This study was quantitative research to test theory by using statistical technique. The sample were 200 Lao migrant labors who entered northeastern region of Thailand to work. The research instrument was a questionnaire with 7 Point Rating Scale. The data were analyzed by Second-Order Confirmatory Factor Analysis. The research found that Push Factors influencing Laos Migrant labor included 4 Factors, 10 measurement variables. All factors consisted of Economic Factor (Economic stabilization, Unemployment rate, wages and Poverty) Social Factors (Health System and Education system) Culture

Factor (Life challenges and modernity) and Political Factor (Labor force policy and exported labor policy) The Structural validity of the Push Factor Model was good.

Keywords: Push Factors, Laos Migrant Labor, Northeastern Region, Thailand

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีความต้องการแรงงานเพื่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การประมง การก่อสร้าง และด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการค้าเพื่อการส่งออก ทำให้เกิดความต้องการแรงงานประเภทไร้ฝีมือเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับแรงงานบางส่วนโดยเฉพาะแรงงานไทย ได้รับการศึกษาและมีการพัฒนาทักษะในการทำงาน และเปลี่ยนไปทำงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง จึงทำให้เกิดความขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือในตลาดแรงงานไทย (สุภางค์ จันทวานิช และ Gary Risser, 2539) และด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้มีการจ้างแรงงานข้ามชาติเป็นจำนวนมาก ดังเห็นได้จากข้อมูลสถิติของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน พบว่า มีจำนวนแรงงานข้ามชาติไร้ฝีมือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.89 จากจำนวน 1,339,834 ราย ในปี 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 1,445,575 ราย ในปี 2558 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2558)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มีประวัติความเป็นมาของการอพยพย้ายถิ่นฐานมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยอาศัยพรมแดนที่มีความสลับซับซ้อนตามความยาวของลุ่มแม่น้ำโขง มีชาวลาวจำนวนมากข้ามมายังประเทศไทยเป็นระยะเวลายาวนาน เพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน คาดการณ์ว่ามีแรงงานลาวจำนวน 6,000 ราย ข้ามประเทศจาก สปป.ลาว มายังประเทศไทยทุกวัน มีการคาดการณ์จำนวนแรงงานอพยพจาก สปป.ลาว ที่ทำงานในประเทศไทยอยู่ในช่วงระหว่าง 100,000 ถึง 500,000 ราย (Howe & Sims, 2011) การอพยพจาก สปป.ลาว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากในหลายปีที่ผ่านมา แม้ว่าจำนวนแรงงานข้ามชาติลาวที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยมีสถานะนอกกฎหมาย ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด และตัวเลขประมาณการมีความผันผวนมาก (ปรากฏ พิพัฒน์สูงเนิน, 2562)

ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) เป็นปัจจัยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิลาเนาที่ผลักดันให้แรงงานในพื้นที่ซึ่งประสบปัญหานั้นเกิดความต้องการย้ายถิ่น โดยสามารถจำแนกปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติได้ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง จากการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา อาทิ งานของ นฤมล นิราทร (2555) พงษ์ เกาวิล และสุธีร์ สาตราคม (2556) สิริรัฐ สุกันธา (2557) มักมีการนำแนวคิดเรื่องปัจจัยผลักดันไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ โดยนิยมใช้ในลักษณะภาพกว้างในมุมมองที่เป็นเชิงพรรณนา และเป็นเรื่องของการมองหรือคิดว่าจะเป็น (เกิดจากประสบการณ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจของตัวผู้วิจัย) แทนที่จะเป็นข้อมูลความจริง (พัชรพล วังศ์บุญสิน, 2552) นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมามักไม่นำเสนอให้ชัดเจนว่าปัจจัยใดมีน้ำหนักต่อการตัดสินใจมากกว่ากัน รวมทั้งขาดการพิสูจน์แนวคิดและทฤษฎีด้วยวิธีการทางสถิติ จึงทำให้ปัจจัยการย้ายถิ่นที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว มีข้อจำกัดสำหรับการนำไปใช้ในวงกว้าง

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวแบบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย เพื่อทดสอบทางทฤษฎีด้วยวิธีการทางสถิติ โดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงข้อมูลที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อันเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาระบบการป้องกันการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาตัวแบบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

สมมติฐานการวิจัย

ตัวแบบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านการเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติ สามารถกำหนดตัวแบบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวได้ออกเป็น 4 องค์ประกอบ 10 ตัวแปร ดังนี้

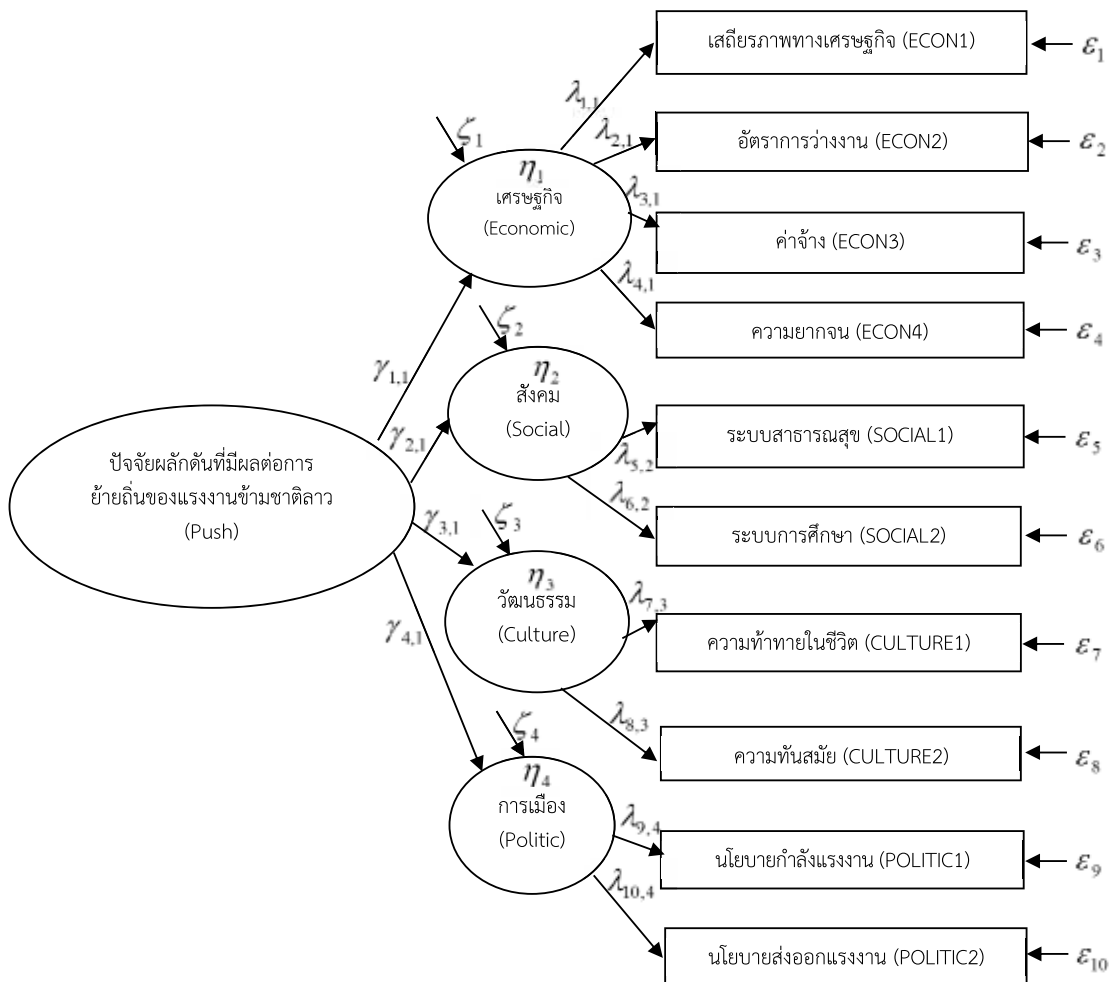
องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (ภูเขียว จันทร์สมบุญ, 2549; พัชราวาลย์ วงศ์บุญสิน, 2552; ธนาкарโลก, 2012; นฤมล นิราทร, 2555) อัตราการว่างงาน (มีชัย แสงจันทร์ทวงค์, 2550; สุลิยา คำวงสา, 2554; ธนาкарโลก, 2012; นฤมล นิราทร, 2555; สิริรัฐ สุกันธา, 2557) ค่าจ้าง (พัชราวาลย์ วงศ์บุญสิน, 2552; สุลิยา คำวงสา, 2554; นฤมล นิราทร, 2555; ธนาкарโลก, 2012; สิริรัฐ สุกันธา, 2557) และความยากจน (ภูเขียว จันทร์สมบุญ, 2549; พัชราวาลย์ วงศ์บุญสิน, 2552; สุลิยา คำวงสา, 2554)

องค์ประกอบด้านสังคม มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ระบบสาธารณสุข (ภูเขียว จันทร์สมบุญ, 2549; สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์, 2555) และระบบการศึกษา (สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์, 2555)

องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ความท้าทายในชีวิต (มีชัย แสงจันทร์ทวงค์, 2550; ชูพักตร์ สุทธิสา, 2556) และความทันสมัย (ภูเขียว จันทร์สมบุญ, 2549; ชูพักตร์ สุทธิสา, 2556)

องค์ประกอบด้านการเมือง มีจำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ นโยบายกำลังแรงงาน (พฤษัช เภาถวิล และ สุธีร์ สาตราคม, 2556; สิริรัฐ สุกันธา, 2557) และนโยบายส่งออกแรงงาน (นฤมล นิราทร, 2555; มีชัย แสงจันทร์ทวงค์, 2550; สุลิยา คำวงสา, 2554)

จากการทบทวนเอกสารที่กล่าวมาในข้างต้น สามารถการกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในแต่ละองค์ประกอบของตัวแบบได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ แรงงานข้ามชาติลาวที่เข้ามาทำงานและอยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย จำนวน 250,000 ราย (ชาติรี มูลสถาน, 2554) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากอัตราส่วน 20 ตัวอย่างต่อ 1 ตัวแปร (Hair et al., 1998) โดยแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 10 ตัวแปร จึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 200 ราย โดยใช้สุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ตอน มีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ลักษณะอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีตัวเลือก 7 ระดับ แบบสอบถามดังกล่าวได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในเรื่องความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.912

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มแรงงานข้ามชาติลาวที่ทำงานและอยู่อาศัยตามลุ่มน้ำโขงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย 4 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย นครพนม และมุกดาหาร โดยข้อมูลถูกเก็บรวบรวมในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2561

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ลักษณะทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ลักษณะอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ และความถี่

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second-order confirmatory factor analysis) เพื่อพัฒนาตัวแบบปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว โดยการกำหนดข้อมูลจำเพาะของตัวแบบ เป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในแต่ละองค์ประกอบของตัวแบบ จากนั้นจึงทำการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของตัวแบบ เป็นการระบุว่าแบบจำลองสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ได้เป็นค่าเดียวหรือไม่ โดยใช้สูตร t-rule ของ Bollen (1989) ผลจากการคำนวณพบว่า องศาอิสระมีค่ามากกว่าศูนย์ ($df > 0$) แสดงว่าตัวแบบโครงสร้างเชิงเส้นมีลักษณะการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวเกินพอดี (overidentified) กล่าวคือ จำนวนสมการมากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า ซึ่งสามารถนำตัวแบบไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้น หลังจากนั้นจึงทำการประมาณค่าพารามิเตอร์จากตัวแบบ โดยใช้วิธีการประมาณค่าแบบความน่าจะเป็นสูงสุด (A Maximum Likelihood: ML) แล้วจึงตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงการวัดของตัวแบบ ในกรณีที่ตัวแบบไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับแก้ตัวแบบเพื่อให้มีการประมาณค่าพารามิเตอร์ขึ้นใหม่ จนกว่าตัวแบบที่วิเคราะห์ใหม่จะสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายในสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน แล้วจึงทำการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการคำนวณมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแบบ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของแรงงานข้ามชาติลาว พบว่า กลุ่มตัวอย่างแรงงานข้ามชาติลาว จำนวน 200 ราย จำแนกออกเป็นเพศหญิง จำนวน 126 ราย (ร้อยละ 63.00) และเพศชาย จำนวน 74 ราย (ร้อยละ 37.00) มีอายุเฉลี่ย 24.20 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 107 ราย (ร้อยละ 53.50) มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 6.08 คน และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเฉลี่ย 1.65 ปี

2. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแบบ (Construct Validity) โดยผลจากการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันอันดับสองในเบื้องต้น พบว่า ตัวแบบไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับตัวแบบโดยการผ่อนคลายนัยข้อตกลงเบื้องต้น โดยให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายในสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งหลังจากปรับตัวแบบแล้ว พบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ ตัวแบบเชิงโครงสร้างที่พัฒนาจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสอดคล้องความเป็นจริง (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแบบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ผลการทดสอบความกลมกลืนตัวแบบ			
		ก่อนปรับตัวแบบ	แปลผล	หลังปรับตัวแบบ	แปลผล
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) (Joreskog & Sorbom, 1989)	54.94 ($p = 0.005$)	ไม่ผ่านเกณฑ์	43.44 ($p = 0.054$)	ผ่านเกณฑ์
χ^2 / df	น้อยกว่า 2.00 (Bollen, 1989)	1.772	ผ่านเกณฑ์	1.448	ผ่านเกณฑ์
GFI	มากกว่า 0.90 (Joreskog & Sorbom, 1989)	0.95	ผ่านเกณฑ์	0.96	ผ่านเกณฑ์
AGFI	มากกว่า 0.90 (Joreskog & Sorbom, 1989)	0.91	ผ่านเกณฑ์	0.92	ผ่านเกณฑ์
Standardized RMR	น้อยกว่า 0.08 (Hu & Bentler, 1999)	0.028	ผ่านเกณฑ์	0.027	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	น้อยกว่า 0.06 (Hu & Bentler, 1999)	0.062	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.047	ผ่านเกณฑ์

3. การตรวจสอบความเที่ยงการวัดของตัวแบบ (Reliability) พบว่า ค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct reliability: ρ_c) ในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านการเมือง มีค่าระหว่าง 0.618 - 0.946 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.60 ส่วนค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนที่ถูกสกัด (Average variance extracted: ρ_v) องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ (0.814) ด้านสังคม (0.766) และด้านการเมือง (0.509) มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.50 มีเพียงองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม (0.449) ที่มีค่าเข้าใกล้ 0.50 แสดงว่าตัวแบบที่ได้จากการศึกษามีความเที่ยง

อยู่ในเกณฑ์ดี (สุภาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2551) กล่าวคือ ตัวแบบที่ได้จากการศึกษามีความแม่นยำในการวัดอยู่ในระดับดี และองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรในแต่และองค์ประกอบได้สูง ยกเว้น องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมที่อธิบายความแปรปรวนได้ในระดับค่อนข้างสูง (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของ แรงงานข้ามชาติลาว

องค์ประกอบ/ ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐาน	t	S.E.	R ²	ρ_c	ρ_v
ด้านเศรษฐกิจ (Economic)					0.946	0.814
ECON1	0.91	-	-	0.82		
ECON2	0.93**	21.57	0.07	0.86		
ECON3	0.90**	17.16	0.08	0.80		
ECON4	0.88**	18.85	0.07	0.77		
ด้านสังคม (Social)					0.867	0.766
SOCIAL1	0.92	-	-	0.84		
SOCIAL2	0.83**	15.35	0.09	0.69		
ด้านวัฒนธรรม (Culture)					0.618	0.449
CULTURE1	0.72	-	-	0.51		
CULTURE2	0.62**	7.27	0.12	0.38		
ด้านการเมือง (Politic)					0.643	0.509
POLITIC1	0.92	-	-	0.85		
POLITIC2	0.41**	4.58	0.17	0.17		

หมายเหตุ: **p< 0.01

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ของตัวแบบ เพื่อมาใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยผลักดันที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของ แรงงานข้ามชาติลาวทั้ง 10 ตัวแปร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.41 - 0.93 เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติ (t) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่าทุกตัวแปร สังเกตได้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและสามารถอธิบายได้อย่างมีความหมาย

เมื่อพิจารณาตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านเศรษฐกิจ (Economic) ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.88 – 0.93 โดยตัวแปร อัตราการว่างงาน (ECON2) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ เสถียรภาพทาง เศรษฐกิจ (ECON1) ค่าจ้าง (ECON3) และความยากจน (ECON4) ตามลำดับ

ด้านสังคม (Social) ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.83 – 0.92 โดยตัวแปรระบบสาธารณสุข (SOCIAL1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ระบบการศึกษา (SOCIAL2) ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรม (Culture) ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.62 – 0.72 โดยตัวแปรความท้าทายในชีวิต (CULTURE1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ความทันสมัย (CULTURE2) ตามลำดับ

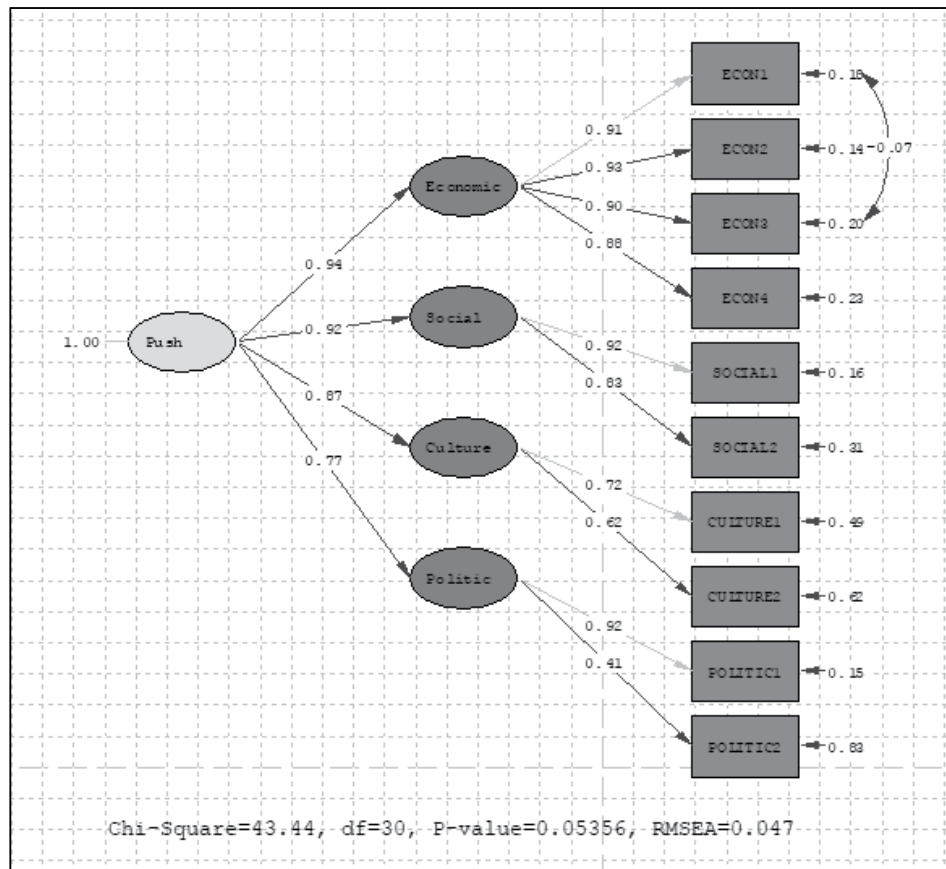
ด้านการเมือง (Politics) ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.41 – 0.92 โดยตัวแปรนโยบายกำลังแรงงาน (POLITIC1) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ นโยบายส่งออกแรงงาน (POLITIC2) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	t	S.E.	R ²
องค์ประกอบปัจจัยหลักต้นที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว (Push)				
ด้านเศรษฐกิจ (Economic)	0.94**	14.50	0.07	0.88
ด้านสังคม (Social)	0.92**	14.23	0.07	0.85
ด้านวัฒนธรรม (Culture)	0.87**	9.40	0.09	0.76
ด้านการเมือง (Politic)	0.77**	11.18	0.07	0.60

หมายเหตุ: **p< 0.01

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาในส่วนขององค์ประกอบหลัก พบว่า เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติที่ (t) ทุกองค์ประกอบหลักมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 แสดงว่าทุกองค์ประกอบมีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและสามารถอธิบายได้อย่างมีความหมาย โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานระหว่าง 0.77 - 0.94 โดยองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ (Economic) มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านสังคม (Social) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม (Culture) และองค์ประกอบด้านการเมือง (Politic) ตามลำดับ

ภาพที่ 2 ตัวแบบปัจจัยแฝงที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

อภิปรายผล

ผลจากการพัฒนาตัวแบบปัจจัยแฝงที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงที่สุดในบรรดาองค์ประกอบทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นใน สปป.ลาว ซึ่งผลักดันให้แรงงานลาวในพื้นที่ที่ประสบปัญหานั้นต้องการย้ายถิ่นมายังประเทศไทย ผู้อพยพคำนึงถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจก่อนเป็นอันดับแรก ทั้งปัญหาการว่างงาน เศรษฐกิจไม่มีเสถียรภาพ การกำหนดค่าจ้างแรงงานที่ต่ำเกินไป ส่งผลให้เกิดความยากจนในวงกว้าง โดยข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้มีความแตกต่างจากทฤษฎีตลาดแรงงานทวิลักษณ์ของ Piore (1979) ที่มองการย้ายถิ่นเกิดจากอุปทานของตลาดแรงงาน ณ ประเทศปลายทาง เกิดจากตลาดระดับล่างซึ่งมีระบบการผลิตเน้นความเข้มข้นของแรงงานระดับล่าง (Labour intensive) มีทักษะต่ำ (Low-skilled) โดยตลาดระดับล่างในประเทศอุตสาหกรรมนั้น เป็นตลาดซึ่งไม่อำนวยต่อความมั่นคงในการทำงาน มีค่าจ้างต่ำ มีสถานภาพทางสังคมต่ำ ยากต่อการที่จะก้าวสู่สถานภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นงานที่กำลังแรงงานในพื้นที่ที่ต้องการทำ จึงส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นข้ามชาติตามมา โดยมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญคือตัวนายจ้างและนโยบายการจ้างงานในประเทศปลายทาง

จากทฤษฎีของ Piore จะเห็นได้ว่าแกนหลักของการอธิบายการย้ายถิ่นตามทฤษฎีนี้ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเหตุผลของตัวแรงงานผู้ย้ายถิ่นหรือปัจจัยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต้นทางที่ผลักดันให้ประชากรในพื้นที่ซึ่งประสบปัญหานั้นคิดอยากย้ายถิ่นไปที่อื่น ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยหลายชิ้นที่พบว่าปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทางมีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาว อาทิ ทฤษฎีระบบโลกของ Wallerstien (1974; 1976) ที่มองว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่างๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป โดยการค้ำระหว่างประเทศเป็นลักษณะหนึ่งของปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในระบบทุนนิยม ซึ่งประเทศที่มีเศรษฐกิจก้าวหน้า (advanced) เป็นแกนนำ และเป็นศูนย์กลางโดยมีการค้ากับประเทศบริวาร ซึ่งมีเศรษฐกิจอ่อนแอกว่าไปจนถึงที่ล้าหลังด้านการพัฒนา (Backward) หรือประเทศชายขอบ (Periphery) ของระบบโลกนั้น เป็นไปเพื่อการสะสมทุนของประเทศที่มีเศรษฐกิจก้าวหน้าหรือเป็นศูนย์กลาง (Centre) โดยอาศัยประโยชน์จากความไม่สมดุลในการพัฒนา ส่งผลทำให้ประเทศที่มีเศรษฐกิจอ่อนแอและล้าหลังประสบภาวะชะงักงันทางเศรษฐกิจ (Economic stagnation) ซึ่งส่งผลต่อเนื่องทำให้เงื่อนไขการดำรงชีวิตในประเทศที่มีเศรษฐกิจอ่อนแอและล้าหลังนั้นเสื่อมทรามลง โดยเงื่อนไขดังกล่าวกลายเป็นปัจจัยผลักดันให้มีการย้ายถิ่นของแรงงานออกจากประเทศนั้นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ ธนากรโลก (2012) และงานวิจัยของ ชูศักดิ์ สุทธิสา (2556) นฤมล นิราทร (2555) สุลิยา คำวงสา (2554) พิชชาวลัย วงศ์บุญสิน (2552) มีชัย แสงจันทร์ทะวงศ์ (2550) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของประเทศต้นทาง ได้แก่ อัตราการว่างงาน สภาพเศรษฐกิจ ค่าจ้าง และความยากจน เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้แรงงานลาวตัดสินใจเคลื่อนย้ายมาทำงานยังประเทศไทย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ พบว่า อัตราการว่างงาน (ECON2) เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (ECON1) ค่าจ้าง (ECON3) และความยากจน (ECON4) เนื่องจากปัจจัยผลักดันทางเศรษฐกิจที่สำคัญของแรงงานข้ามชาติลาวเกิดจากปัญหาการว่างงาน เศรษฐกิจไม่มีเสถียรภาพ มีการกำหนดค่าจ้างต่ำ และประชาชนมีความยากจนสูง ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลักดันให้แรงงานลาวย้ายถิ่นข้ามพรมแดนเข้ามาทำงานในฝั่งไทย สอดคล้องกับข้อมูลสภาพการจ้างงานของ สปป.ลาว โดยศูนย์สถิติแห่งชาติ สปป.ลาว คาดว่ามีจำนวนประชากรในวัยแรงงานราว 4.04 ล้านคน และมีผู้อยู่ในตลาดแรงงานราว 3.6 ล้านคน โดยแบ่งออกเป็นภาคเกษตรกรรมร้อยละ 66.18 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 11.36 และอยู่ในภาคบริการร้อยละ 22.46 (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2558) จากข้อมูลดังกล่าว พบว่า มีผู้ว่างงานใน สปป.ลาว ราว 0.44 ล้านคน หรือมีอัตราการว่างงานร้อยละ 10.9 จากประชากรในวัยแรงงานทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการว่างงานที่สูงมาก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำแนกตามภาคการผลิต พบว่า แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่เกิดปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล ทำให้ขาดรายได้ที่ใช้เลี้ยงดูครอบครัว เกิดหนี้สิน และนำไปสู่ปัญหาความยากจนในท้ายที่สุด จึงเป็นเหตุสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น สอดคล้องกับงานของ Changpitikoun (2008) และ ชูศักดิ์ สุทธิสา (2556) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานจาก สปป.ลาว เข้ามาสู่ประเทศไทยว่า แรงงานส่วนใหญ่ใน สปป.ลาว อยู่ในภาคเกษตรกรรม เมื่อเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตมักเกิดการว่างงานตามฤดูกาล ทำให้แรงงานขาดรายได้ในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้แรงงานลาวที่ประกอบอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้างทั่วไป มักได้รับค่าจ้างต่ำจนไม่เพียงพอต่อ

การดำรงชีพและนำไปสู่ปัญหาหนี้สินและความยากจนตามมา ซึ่งสอดคล้องกับอัตราค่าแรงขั้นต่ำในปัจจุบันของ สปป.ลาว ที่มีการกำหนดค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำรายวันอยู่ที่ 25,615 กีบหรือประมาณ 99 บาท (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2558) มีระดับต่ำกว่าค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำรายวันของไทยกว่า 3 เท่าตัว นอกจากนี้ยังพบว่าเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ขาดเสถียรภาพภายใน (Internal Stability) ทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับสูง ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสินค้าที่ขายในนครหลวงเวียงจันทน์ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างเนื่องจากต้องแบกรับภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้น (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2559)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านสังคม พบว่า ระบบสาธารณสุข (SOCIAL1) เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ระบบการศึกษา (SOCIAL2) เนื่องจาก สปป.ลาว มีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของประชาชนในประเทศได้อย่างจำกัดและไม่ทั่วถึง พิจารณาได้จากระบบบริการสุขภาพและสาธารณสุข พบว่า โครงสร้างและการบริหารระบบบริการสุขภาพมีระบบของภาครัฐเป็นกลไกหลัก โดยรัฐบาลลาวไม่มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงพยาบาลเอกชน ยกเว้นคลินิกสำหรับบริการชาวต่างชาติเพียงไม่กี่แห่งในกรุงเวียงจันทน์ จึงทำให้คนลาวที่มีฐานะดี นิยมเข้ามาใช้บริการโรงพยาบาลในประเทศไทยเป็นหลัก เมื่อพิจารณาระบบสาธารณสุขท้องถิ่นพบว่า โรงพยาบาลชุมชนใน สปป.ลาว มีขีดความสามารถการให้บริการสุขภาพอยู่ในระดับต่ำ ระบบสาธารณสุขของ สปป.ลาว ยังมีความครอบคลุมประชากรลาวไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประเทศ (กระแสนะวัน, นฤมล สีนุพรรณ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และ กุหลาบ ปุริสาร, 2560) ในส่วนระบบการศึกษา พบว่า มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบระบบ 5:3:3 กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับ ใช้เวลาเรียน 5 ปี โดยเด็กจะเริ่มเข้าเรียนเมื่ออายุ 6 ขวบ ส่วนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ใช้เวลาในการศึกษาช่วงชั้นละ 3 ปี อย่างไรก็ตามมีประชากรของ สปป.ลาว ราว 1 ใน 4 ที่ยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ พิจารณาจากการมีอัตราการรู้หนังสือต่ำที่สุดในบรรดาภูมิภาคประเทศอาเซียนคือร้อยละ 73 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558) สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดของการจัดการระบบการศึกษาใน สปป.ลาว ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพแรงงานและการพัฒนาประเทศ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม พบว่า ความท้าทายในชีวิต (CULTURE1) เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ ความทันสมัย (CULTURE2) เนื่องจากชาวลาวมีทัศนคติและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปจากอิทธิพลระบบทุนนิยม นับตั้งแต่การประกาศใช้นโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจ “จินตนาการใหม่” (New Economic Mechanism: NEM) เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ยุคโลกาภิวัตน์ในปี พ.ศ.2529 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการหลั่งไหลของทุน สินค้า วัฒนธรรมต่างชาติ องค์ความรู้ตะวันตก และเทคโนโลยีที่เชื่อว่าจะสามารถทำให้ประเทศก้าวสู่ความทันสมัยได้มากยิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบความเชื่อและค่านิยมเชิงวัตถุ (Material Values) ภายในสังคมลาวในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิสิษฐ คัดคำส่วน, อนาโตล โรเจอร์ เป็ลติเยร์, สมหมาย เปรมจิตต์ และ พิสิษฐ โคตรสุโพธิ์ (2557) ให้ทัศนะว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านรสนิยมและค่านิยมในสังคมลาวได้รับอิทธิพลจากสื่อโฆษณาหรือละครโทรทัศน์เป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานของ ชูพักตร์ สุทธิสา (2556) พบว่า แรงงานข้ามชาติลาวบางกลุ่มที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย มีสาเหตุมาจากทัศนคติค่านิยมที่ต้องการเดินทางไปต่างประเทศ หางานที่สบายและได้แต่งตัวสวยๆ มี

เงินมากๆ ส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาวที่มีอายุระหว่าง 16 – 20 ปี เนื่องจากต้องการเห็นความทันสมัยของประเทศไทย ทำให้เป็นแรงผลักดันให้วัยรุ่นลาวข้ามเข้ามาเป็นแรงงานในไทย และสอดคล้องกับงานของ มีชัย แสงจันทร์ทะวงศ์ (2550) พบว่ามีแรงงานลาวร้อยละ 78 ที่มีค่านิยมการไปทำงานยังต่างประเทศ รวมทั้งงานของ Changpitikoun (2008) ที่พบว่าแรงงานลาวส่วนใหญ่ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นและต้องการผจญภัยในเมืองที่มีความทันสมัยอย่างประเทศไทย

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านการเมือง พบว่า นโยบายกำลังแรงงาน (POLITIC1) เป็นตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด รองลงมาคือ นโยบายส่งออกแรงงาน (POLITIC2) เนื่องจากรัฐบาล สปป.ลาว ประสบปัญหาเกี่ยวกับการวางนโยบายกำลังแรงงานภายในประเทศ เพราะแรงงานโดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่างหรือแรงงานขาดทักษะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่เน้นแรงงานฝีมือเป็นหลัก จึงทำให้ต้องนำเข้าแรงงานฝีมือจากต่างประเทศ นอกจากนี้แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศกว่าร้อยละ 70 อยู่ในภาคเกษตรกรรม จึงทำให้เกิดภาวะขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2554) ในขณะเดียวกัน สปป.ลาว ยังสนับสนุนให้มีการส่งออกแรงงานผ่านข้อตกลงความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานกับประเทศไทยในรูปแบบบันทึกความเข้าใจ (Memory of Understanding: MOU) เพื่อแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานระดับล่างหรือแรงงานไร้ฝีมือที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น โดยปัจจัยเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นข้ามพรมแดนเข้ามาทำงานในประเทศไทย สอดคล้องกับการศึกษาของ มีชัย แสงจันทร์ทะวงศ์ (2550) พบว่า กว่าร้อยละ 50 ของแรงงานข้ามชาติลาวเห็นว่าการส่งเสริมของรัฐบาล สปป.ลาว ในการส่งคนไปทำงานต่างประเทศมีส่วนผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวมากที่สุดมาจากปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาการว่างงาน เศรษฐกิจไม่มีเสถียรภาพ มีการกำหนดค่าจ้างต่ำและประชาชนมีความยากจนสูง ดังนั้น สปป.ลาว ควรกำหนดนโยบายที่ก่อให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและจ้างงานภายในประเทศ มีการกำหนดค่าจ้างที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความยากจนของประชาชนในประเทศ ซึ่งน่าจะส่งผลให้แนวโน้มการย้ายถิ่นของแรงงานลดลง และอยู่เป็นกำลังแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับประเทศของตนเองได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้นี้ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาหลายประการ เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน จึงทำให้มุมมองส่วนบุคคลมีความแตกต่างและหลากหลาย ดังนั้นการศึกษากครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาประเด็นทางทัศนคติของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม ที่มีต่อแรงงานข้ามชาติลาว เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบาย แผนงาน และโครงการของภาครัฐเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2558). **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าและการลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2554). **คู่มือการค้าและการลงทุนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- กระแส ชนวงศ์, นฤมล สีนุพรรณ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ และ กุหลาบ บุรีสาร. (2560). นโยบายสาธารณสุข ระบบบริการสุขภาพและประกันสุขภาพของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 7(1), 7-18.
- ชาตรี มุลสถาน. (2554). **การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวลาวในประเทศไทยใน พ.ศ. 2563**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ชูศักดิ์ สุทธิสา. (2556). **แรงงานข้ามชาติลาวภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ธนากรโลก. (2012). **พลังบวกจากแรงงานข้ามชาติ แนวโน้มด้านการย้ายถิ่นและบทเรียนเชิงนโยบายในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง**. กรุงเทพฯ: ธนากรโลก (สำนักงานในประเทศไทย).
- นฤมล นิราทร. (2555). การย้ายถิ่นของแรงงานในอาเซียน: กรณีแรงงานไร้ฝีมือในประเทศไทย. บทความนำเสนอใน **สัมมนาโครงการธรรมศาสตร์-อาเซียน เราจะอยู่ร่วมกันอย่างไรในอาเซียน: ประชาคมภายใต้ความหลากหลาย**, ห้อง LT- 1 คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 30 เมษายน 2555.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). **อ่วม ราคาสินค้าพุ่ง 30% ลาวร้องรัฐไร้ประสิทธิภาพ**. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2561, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1470206648
- ปรการ พิพัฒน์สูงเนิน. (2562). **ตัวแบบปัจจัยดึงดูดที่มีผลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย**. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**, 1(5), 1-17.
- พฤกษ์ เกาวิล และ สุธีร์ สาตราคม. (2556). **สปป.ลาว : อุปสรรคการค้ากับควบคุมของรัฐตามกรอบ MOU ระหว่างประเทศด้านการจ้างแรงงาน**. **วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง**, 9(2), 25-54.
- พัชรพล วังบุญสิน. (2552). **การย้ายถิ่น : ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูเขียว จันทร์สมบูรณ์. (2549). **การศึกษาปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันในการย้ายถิ่นเพื่อขายแรงงานของแรงงานจากนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- มีชัย แสงจันทร์ทะวงศ์. (2550). **การวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของการไปทำงานต่างประเทศของแรงงานลาวในนครหลวงเวียงจันทน์**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิสิษฐ คิดคำส่วน, อนาคต โรเจอร์ เบิลติเยร์, สมหมาย เปรมจิตต์ และ พิสิษฐ โคตรสุโพธิ์. (2557).
วาทกรรมความขาว: อัตลักษณ์ความงามของผู้หญิงลาวในวัฒนธรรมสมัยนิยม. **วารสาร
บัณฑิตศึกษา**, 11(55), 69-78.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). **ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว**. กรุงเทพฯ: กรณการพิมพ์.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2558). **วารสารสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน
คงเหลือทั่วราชอาณาจักร**. กรุงเทพฯ: กรมการจัดหางาน.
- สิริรัฐ สุกันธา. (2557). การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่าในเขตภาคเหนือตอนบนของ
ประเทศไทย. **วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 18(1), 45-63.
- สุพัตตรา ตันติจริยาพันธ์. (2555). **การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการบริหาร
จัดการแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: การศึกษาแรงงานพม่าในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่**.
ดุสิตนิพนธ์ ปริญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2551). **สถิติวิเคราะห์สำหรับ
การวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL**.
กรุงเทพมหานคร: มิสชั่น มีเดีย.
- สุภางค์ จันทวานิช และ Gary Risser. (2539). การย้ายถิ่นข้ามชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ
เอเชียตะวันออก: สถานการณ์ทั่วไปและผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติและแรงงานไทย.
วารสารงานปริทัศน์, 1(3), 91.
- สุลียา คำวงสา. (2554). **สภาพทั่วไปและผลของการไปทำงานในประเทศไทยของแรงงานลาว**.
วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Bollen, K. A. (1989). **Structural Equations with Latent Variables**. New York: Wiley.
- Changpitikoun, S. (2008). **Factors Influencing Child Workers' Migration from Lao
PDR to Thailand and Consequences: A Case Study of Child Domestic
Workers**. A Thesis, Master of Art Program in Southeast Asian Studies,
Chulalongkorn University.
- Hair, J. F., et al. (1998). **Multivariate Data Analysis**. (5th ed.). London: Prentice-Hall
International.
- Howe, B., & Sims, K. (2011). Human Security and Development in the Lao PDR
Freedom from Fear and Freedom from Want. **Asian Survey**, 51(2), 333-355.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure
analysis: Conventional criteria versus new alternative. **Structural Equation
Modeling**, 6(1), 1-55.
- Joreskog, K. D., & Sorbom, D. (1989). **Lisrel 7: User's Reference Guide**. Chicago:
Scientific Software International.
- Piore, M. J. (1979). **Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies**.
Cambridge: Cambridge University.
-

- Wallerstien, I. (1974). **The Modern World-System**. New York: Academic Press.
- _____. (1976). **The Modern World-System: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century**. New York: Academic Press.